

Sankta Anna - en första introduktion

Först kom ljusbärarna till de svenska kyrkorna i och med Olof Hellströms vackra skulptur "Folkförsoningens träd" 1968 i Uppsala domkyrka. I ljusens spår följde Maria-bildernas återkomst. De medeltida framställningarna hade ju alltid funnits där i de stora altarskäpen, men det var som om man tidigare inte riktigt ville erkänna jungfru Marias existens annat än i julkrubborna. Nu går Monica Sjögren Nordgren ett steg tillbaka inom den kvinnliga nytestamentliga historien och fokuserar på Jesu mormor Anna.

Hon har skrivit en bok som bär titeln *Sankta Anna – Jesu mormor* med undertiteln *Kultgestalt och inspirationskälla*. Författaren är präst inom Svenska kyrkan och har därtill en fil.kand-examen med konsthistoria som huvudämne. När hon tidigare bodde i Åhus engagerade hon sig mycket i en rad utställningar med religiös anknytning. Hennes bok är bildrikt vacker och inbjudande till läsning redan när man håller den i handen.

Det är inte var dag som en svenskkyrklig präst skriver en bok om Sankta Anna och dessutom inte går vilse varken när det gäller stavningen eller innebörden av "den obefläckade avelsen" – ett teologiskt begrepp, som även en blivande biskop nyligen helt trasslade till. Bokens första del handlar om den heliga Annas historia, och där har författaren hämtat mycket av både bildmaterialet och informationen om den Heliga Slakten från Lennart Karlsson, konstdocent och fotograf, som förra året skrev en stor bok om *Bilden av Maria* (recenserad i Katolskt magasin 2009/5).

De vackra legenderna och apokryferna spinner sin väv kring Sankta Anna, hennes man Joakim, deras möte vid den Gylene Porten i Jerusalem och den oväntade födelsen av den efterlängta dottern, jungfru Maria. Alldeles i början av boken får vi följa berättelsen sen för scen med texter ur Jakobs protoevangelium och bilddetaljer ur Skänelaltarskåpet (cirka 1500), som numera finns i Uppsala domkyrka.

Sedan följer ett kapitel om det fascinerande Anna själv tredje-motivet, där mormor Anna tronar störst med både sin dotter Maria och sin dotterson Jesus på sitt knä. Trots storleksskillnaderna är det ändå de bägge som lyfts fram och befinner sig i centrum, och det gäller naturligtvis i första hand Jesusbarnet. Leonardo da Vinci är den ende, som har lyckats få scenen att framstå som helt naturlig genom sitt sätt att arrangera de tre gestalterna. Medeltida tolkningar är däremot uppenbart symboliska för att visa denna föränkning bakåt i tiden – och, varför inte, för att även betona den kvinnliga tros- och bejakandesidan av det stora frälsningsundret.

Boken avslutas med korta presentationer av en rad kvinnliga konstnärer, som i vår egen tid har tolkat Sankta Anna. Tre av dem, Lena Lervik, Anita Grede och Anna-Stina Åberg, deltog i min Mariautställning 1995 på Svenska Institutet i Paris. Vi ser också hela tiden glidningar mot Mariamotivet snarare än Annamotivet i deras och de övriga anförda nutida verken. Märkligt nog finns inte Gunilla Ståhle omnämnd, som verkligen har gjort en riktig Anna

Anna själv tredje. I Enångers kyrka i Hälsingland hittar man denna underbara skulptur av Haakon Guleson. Foto: Lennart Karlsson

själv tredje-skulptur till just den vackra och genomtänkta moderna katolska Sankta Anna-kyrkan i Nyköping.

Boken är pedagogiskt lättläst och riktar sig inte till konsthistoriker och kanske inte heller i första hand till katoliker, som ju redan väl känner till Sankta Annas historia. För alla både präster och lekmän inom Svenska kyrkan är den dock en fin introduktion, som säkert inspirerar både till studiecirkel och vägar att gå vidare och få veta mer om Jesusbarnets bakgrund även utanför det som officiellt berättas i Nya testamentet.

Elisabeth Stengård

